

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

7 Vtrùm poßit quis sibi falsò crimen imponere, ad vitanda tormenta;
præsertim si ob id esset extremo supplicio afficiendus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

tamen contra iustitiam; ac proinde non tenetur ad restitutionem. Quod mortifere peccet, probatur; quia qui aduertit, ex suis dictis vel factis alii grauius laedendū, siue in fortunis, siue in fama, siue in corpore; tenetur ex charitate abstinere, si commodè possit; quamuis id ex alterius culpa prouenturum videat. Quisque enim tenetur impedire notabile damnum proximi, quantum commodè potest, & maximè quod sui occasione proueniret. Quod autem non tenetur ad restitutionem, docet expressè

26 Caiet. q. 73. a. 3. cum ait, eum, qui audita refert, non teneri ad restitutionem. & Nau. c. 18. n. 48. ubi dicit, non teneri, qui non dedit iustam causam credendi. Adrianus in 4. q. de restit. famæ, in fine. Sil. v. Detractio, q. 4. & aliquot alij DD. Ratio est; quia non est causa efficax damni, sed merè per accidens ex ipsius narratione sequitur: non enim eius narratio est talis, ut idonea sit fidem facere; sed quod illi credant, id prouenit ex illorum lenitate vel malitia. Vnde is qui narrat audita ab hominibus parum fide dignis, indicans suis auctoribus, non tenetur ad restitutionem, etiam si auditores ex sua leuitate credant: imò etiam si id malo animo faceret: quia intentio nocendi non obligat ad restitutionem, quando opus ex se non est damnosum, ut supra cap. 7. dubit. 2. dictum est.

27 Dico Tertiò, Qui refert audita eo modo, vel nominatis iis auctoribus, ut audientes meritò possint induci ad opinandum malum de proximo, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem. Ita Sorus l. 4. de Iust. q. 6. a. 3. circa quartum argumentum. Probatur; quia dat sufficientem causam aliis malè opinandi, ex qua, mala opinio recipi sequitur: ergo, &c. Antecedens probatur Primò, Quia si absolutè diceret Petrum comisisse adulterium, & alij crederent, peccaret contra iustitiam, & teneretur ad restitutionem: atqui quando eo modo narrat, vel eo auctore, cui meritò aequè sit credendum atque ipsi, non minùs efficaciter inducit audientes ad sic opinandum, quàm si ipse ex se asserteret: ergo, &c. Secundò, Quia inducere alterius testimonium, est adferre argumentum non exigui ponderis ad persuadendum: ergo, &c.

DUBITATIO VI.

Vtrum sit peccatum mortale, infamare seipsum.

29 Caietanus q. 73. art. 2. & in Summa v. Detractio, existimat esse peccatum mortiferum contra iustitiam, se infamare; quia censet hominem non esse dominum suæ famæ. Vnde colligit Primò, esse grauius peccatum se infamare quam proximum; sicut grauius est se occidere, quàm proximum: in qua sententià videtur etiam esse D. Aug. l. 1. de Ciuit. c. 20. Secundò, hominem teneri ad restituendum sibi famam. Sed communis sententià est in contrarium; pro qua

30 Dico Primò, Seipsum infamare, ex genere suo non est peccatum mortiferum, neque contra iustitiam, neque contra sui charitatem. Ita Sorus l. 5. q. 10. a. 2. Nau. c. 18. num. 27. & 61. & alij passim. Probatur non esse contra iustitiam; quia homo est dominus suæ famæ, sicut luarum opum, ut supra cap. 4. dubit. 1. dictum est: ergo illam dissipando, nulli facit iniuriam; (sicut neque dissipando aha bona) siue id fiat reuelando crimen verum, siue

crimen falsum sibi imponendo. quæ enim lex iustitiæ obligat illum, ut retineat bonam existimationem in mentibus hominum?

Non esse etiam contra charitatem, Probatur Primò, quia charitas non obligat hominem ad bona huius vitæ, quæ extra nos sunt, comparanda vel conseruanda; nisi quatenus sunt necessaria ad bona spiritualia vel nostra vel proximorum: ergo non obligat ad famam conseruandam, si ipsa secundum se consideretur.

Secundò, Quia prodigalitas, quæ versatur in bonis externis, ex genere suo non est peccatum mortiferum, aut contra charitatem: sed solum veniale contra liberalitatem: ergo eum cum fama sit etiam quoddam bonum externum, eius profusio non erit contra charitatem, sed solum erit quedam prodigalitas.

Dico Secundò, Ratione tamè alicuius circumstantiæ, nempe damni, quòd nobis vel aliis contingit ex nostra infamia, potest esse peccatum mortale, se infamare. Est communis DD. Primò, Si ex mea infamia sequatur notabile scandalum, vel mihi, vel proximo. Mihi quidem, ut si ex infamia redderet effrenator ad peccandum. Sed existimato fieri, ut ex hoc capite infamare se, sit peccatum mortale; quia ordinariè est occasio remota. Proximo verò, ut si ille sciens me aliquando tale peccatum admisisse, inde occasione acciperet idem patrandi: quamuis & hoc fortassis ratio vsu veniat, præsertim si cum dolore vel vituperatione crimen meum commemorem. Secundò, Si inde mihi imminet periculum vitæ, ut si dicam me occidisse parentem Petri, vel violasse eorum: hoc enim non solum est famæ, sed etiam vitæ profusio; & est alteri dare occasionem peccandi. Tertiò, Si mea fama sit necessaria muniti quod gero; ut si sum Episcopus, Pater, Abbas, Prior: tunc enim peccabo contra iustitiam.

31 Aduerte tamen, in hoc casu se infamare, aut famam suam negligere, non esse per se contra iustitiam; sed velle minus Prælati cum hac infamia, qua factus est ineptus, retinere. Vnde si quis vellet deponere officium, aut nouis virtutum exercitiis infamiam vincere, ut muniti non oblit, non erit hac ex parte contra iustitiam se infamare, aut famam negligere, ut docet Sorus l. 4. q. 6. a. 3. ad 4. Quartò, Si mea infamia redundat in alios, v. g. in liberos, in familiam, in Ordinem religiosum, est enim magna infamia liberis, (præsertim in Hispania & Italia) habuisse parentem hæreticum; præterquam quòd fiant inhabiles ad officia, & beneficia: & familiæ honestæ infamia est, esse aliquem in ea proditorem patriæ, sodomitum, latronem, vel qui publico supplicio sit affectus: Ordini religioso, habere Religiosum impuræ vitæ, ebriosum. In his igitur & similibus casibus, plerumque erit peccatum mortale seipsum infamare: tum quia notabiliter existimatio aliorum læditur, tum quia graui merore afficiuntur. Vtrum autem sit contra iustitiam, dicendum infra dubit. 23.

DUBITATIO VII.

Vtrum possit quis sibi falsò crimen imponere, ad vitanda tormenta, præsertim si ob id esset extremo supplicio afficiendus.

32 Caietanus verb. Detractio, & quidam alij, negant id licere, etiam si hoc modo possit mortè euadere,

equadere, eò quòd homo non sit suæ famæ dominus. Sed hoc fundamentum neque verum est, vt supra ostensum; neque si verum esset, quidquam efficeret: quia etiam si non esset dominus suæ famæ, tamen ad vitæ suæ vel proximi conseruationem, posset sine omni peccato crimen occultum, quod verè cõmisit, pandere; & sine peccato mortali crimen, quod non commisit, sibi falsò imponere. Ratio est; quia rectus ordo habet, vt bona minoris momentu exponantur conseruandis maioribus: (sic enim naturæ impulsu pars exponitur ad conseruationem totius) ergo pro conseruatione vitæ tuæ potes famam perdere, etiam si famæ non sis dominus. Idem dico de vita proximi; quia licitum est pro illo vitam exponere: ergo multò magis famam; præsertim cum fama sit bonum recuperabile. Vnde respondeo &

35
Ob leuia
tormenta
non licet
imponere
sibi falsum.

Dico Primò, Ad vitanda tormenta leuia falsò sibi crimen imponere, ob quòd morte sit plectendus, est peccatum mortiferum. Ita Sotus lib. 5. de Iustit. q. 10. ar. 2. estque communis sententia DD.

Probatur Primò; Quia quisque tenetur suam vitam conseruare & tueri, etiam cum aliquo dolore & incommodo, maxime quando mortem non est commertus. Secundo; Quia in hoc casu censeretur sibi sponte mortem immeritam accerere, & seipsum quodammodò occidere, sine causa dando occasionem suæ mortis.

36
Pandere
verum.

Dico Secundò, Non tamen erit peccatum mortiferum, si ob huiusmodi tormenta pandas verum tuum crimen occultum, etsi ob id morte sis plectendus. colligitur ex Scoto d. 15. q. 3. vbi dicit: *Expediret anima homicide vt solueret per passiones voluntarias vel patienter susceptas; vt scilicet occideretur pro homicidio.* vbi indicat, expedire vt se offerat Magistratui puniendum. Idem tenet Pet. Nauarra l. 2. c. 4. nu. 134. Probatur; quia iste meritis est mortem: ergo potest eam sibi optare & procurare, si bonum finem propositum habeat, nempe vindictam suorum scelerum, exemplum publicum, & vt abrumper peccandi consuetudinem, quam alia ratione sibi non videtur posse deferere; denique vt bene se disponat ad mortem. nam alioquin est in periculo ne subito pereat imparatus. Ob has causas sine omni peccato videtur se posse iudicio sistere, & crimen aperire: ergo idem poterit in tormentis. Neque dici potest, eum hic peccare contra charitatem; tum quia maius bonum sibi propositum habet, quam sit vita, ob quòd vitam optat deferere; tum quia si alius, qui criminis esset conscius, illum accusaret, ob bonum publicum, eiusque salutem, non peccaret contra charitatem: ergo nec ipse.

37
Sibi procurare mortem commertam.

Notandum tamen, si quis mollitie quadam animi, quòd parua tormenta nequeant perferre, crimina sua occulta proderet, non excusari à peccato; quamuis putem non fore mortiferum, nisi forte per accidens, ratione alicuius magni damni inde secuturi; vt est infamia familiaris, scandalum publicum, & similia.

38
Si animi mollitie.

Dico Tertio, Ad vitanda leuia tormenta, confiteri crimen suum occultum, vel imponere sibi falsum, non est peccatum mortiferum, si nullum aliud grauius malum inde metuitur. Sequitur ex dictis; quia quisque famæ suæ est dominus: ergo sicut eam sine causa prodigere, ex genere suo non est mortale; ita multo minus mortale erit, si ob ali-

39
Si non sequatur graue incommodum.

quam causam, licet non omnino iustam & parem, eam prodigat.

Dico Quarto, Ad parentem vel amicum à morte vel tormentis magnis eripiendum, non est se peccatum mortiferum, absque iuramento sibi crimen falsò impingere, quando in quaestione non proceditur iuridicè. Probatur, quia possum sine peccato mortifero mihi crimen falsum imponere, ad vitanda tormenta, si nihil aliud mali inde timeatur: atqui interitus amici vel parentis æquiualeat magnis doloribus; ergo, &c. Imò si parens vel amicus sit omnino inculpatus, nec sit alia via mortis illorum auertenda; videtur non esse peccatum, etiam se morti offerre illorum loco: quia nemini fit iniuria; & aliàs licitum est, vitam pro parente & amico exponere, vt docet Toletus l. 5. cap. 6. & Sotus lib. 5. de Iust. q. 1. art. 6.

40
Ad liberandum amicum.

Dixi, Si iniuste procedatur; quia si iuste procederetur, peruerterem iustum iudicium, & facerem iniuriam Iudici & accusatoribus & Reipub. vnde sine dubio esset graue peccatum mortiferum.

Dico Quintò, Ad vitanda tormenta valde graua, quibus meritò possis celerem mortem præoptare, non peccas mortiferè, si crimen falsum tibi imponas, quauis certò ob id sis morte plectendus. Est contra Nauarrum & quosdam alios. sed ita tenet Angelus v. Detractio. n. 6. Siluest. eodem, q. 3. Sotus supra. Toletus l. 5. c. 66. & multi recentiores hoc tempore. vnde hæc sententia est tenenda; fauet enim multis miseris, qui alioquin non solum corpore, sed etiam anima perirent, confitendo crimina falsò contra conscientiam, quæ non audent reuocare metu tormentorum.

41
Si mors inde impendat.

Probatur Primò; Quia non tenetur homo cum tanto cruciatu vitam tueri, ne alius eam eripiat, sicut non tenetur permittere sibi tibiam abscindi cum tanto dolore; non enim (ait ille) tanto dolore digna est salus.

Secundò, Quia si tunc fateri crimen, de quo falsò accusatur vel interrogatur, esset peccatum mortiferum, vel id idè esset, quòd sit mendacium perniciosum, vel quòd sit peruersio iudicij; atqui non est perniciosum, quia neque alteri adfert ali-quod malum, quòd tanti sit, vt ille ex charitate aut iustitia teneatur illud eum tanto incommodo suo auertere, vt suppono. Neque etiam sibi infert malum, quòd notabiliter præponderet ipsis tormentis; nam crimen fatendo, breui morte longam mortem redimit, vel potius multas mortes vnica simplici commutat: talia enim tormenta pati, est longa quadam & multiplice morte mori. Neque etiam est peruersio iudicij propriè; quia nec peruertit Iudicem vt faciat contra officium, nec accusatorem, nec testes, mendacium enim in iudicio, si cum nullius fit iniuria, non est peccatum mortiferum; vt si Petrus à me exigat in iudicio 100. aureos; & ego iuridicè interrogatus, ad vitandas lites, fatear me debere, non pecco mortiferè; imò ne venialiter quidem, si commoda ratione me à mendacio iudicem. Neque etiam facit iniuriam Iudici aut Reip. quia non ducent hoc sibi iniuriæ (sicut si negaret crimen verum) sed potius commiseratione mouerentur, si scirent.

42

Tertio, Vel interrogatur secundum Iuris ordinem per tales torturas, vel contra illum ordinem. Si cõtra, non ipse Iudici, sed Iudex ipsi iniuriã facit. Si secundum ordinem Iuris, adhuc Iudici non facit iniuriam, fatendo crimen falsum; quia non

teneretur Iudici cum tantis tormentis suam innocentiam probare.

44 Dices Primò, ex Nauarro cap. 18. nu. 19. Talis homo moraliter loquendo se interficit: ergo peccat.

Non se interficit. Respond. Nego illum se interficere: non enim physice, vt pater; neque etiam moraliter (sicut is, qui sine iusta causa se conicit in certum periculum mortis, dicitur sibi causa mortis) quia iustam causam habet, ob quam se interficiendum exponit; sicut si quis se exponeret hostium telis, vt grauissima tormenta ab illis inferenda euaderet, non se occideret. Imò si honesta persona ro-

45 garet eum qui illa nefando modo vellet abuti, vt ipsam potius interficeret, non censeretur homicida sui, quamuis fortè alia ratione peccaret: ergo neque hic est homicida sui, fatendo tale crimen. Quod confirmatur; quia si rogaret Iudicem, vt se interficiat potius, quam ita torqueat; non censeretur homicida sui.

46 Dices Secundò, Ergo etiam poterit alteri sine peccato mortifero falsum crimen imponere, vt tormentis se eximat.

Alteri falsum crimen impingens. Respondeo, negando consequentiam; quia non est dominus, nec eam habet potestatem in famam alterius, quam in suam, præsertim contra veritatem: vnde faciet illi grauem iniuriam, si inuito falsum crimen impingat; quæ iniuria non habet locum, dum sibi impingit.

47 Admitto tamen, non fore mortiferum, si illi constet, id non esse contra alterius voluntatem; vt si procul abesset, nec quidquam illi periculi immineret, essetque tanta amicitia alteri coniunctus, vt non sit dubium, quin æquo animo sit laturus.

48 Dico Sextò, Qui hoc modo vi tormentorum falsus est crimen falsum, ob quod erit morte plectendus, non tenetur illud postea reuocare, quamuis antea periurio illud confirmasset, si prudenter metuit se rursus ad tormenta raptum iri (vt ordinariè fieri solet;) sed potest sine peccato mortifero in eo persistere & mori. Ita Angelus, Sotus, & alij. Patet ex dictis, præterquam illud de periurio, quod nunc probatur; quia etsi peccauerit mortiferè, quando periurio confirmauit, tamen postea non tenetur retractare. Ratio est; quia periurium iam transit, & non retractando, nemini facit iniuriam: retractando autem, culpam periurij delere non potest, sed coram Deo pœnitendo, quod potest facere absque externa reuocatione: læcus est de periurio, quod in detrimentum alterius cedit; hoc enim debet reuocari.

49 Petes, Vtrùm teneatur ea quæ sibi imposuit retractare, saltem in extremo vitæ, cum iam iam est occidendus? Ita enim docet Siluester supra ex Panormitano. Sed verius est non teneri, si ea reuocatio nihil prodesset, sicut ordinariè nihil prodest.

50 Dico Septimò, Si Religioni vel familiæ, ex confessione falsi criminis sequeretur grauis infamia, prudenter expendendum, vtrùm tormenta ipsi infamiæ præponderent, an contra: nam fieri potest, vt tanta sit illa infamia, vt potius tenearis quæuis tormenta perperit, quam illam tibi cum tanto aliorum damno irrogare. v.g. si inde bonum publicum notabiliter laederetur, si aliqui idè in hæresim lapsuri, &c.

D V B I T A T I O V I I I.

Vtrum ad vitanda grauius tormenta, possis alterius peccatum occultum, vel aliud secretum pandere, præsertim si ipsi inde mors imminet.

51 **R**espondeo & Dico Primò, Posses te ob hanc causam illud aperire, si nullum aliud incommodum alteri, quam infamiæ impendat. Ita docet Nauar. c. 18. num. 54. & alij passim. Probat; quia non teneor alterius famam cum tanto meo incommodo seruare, sicut nec alterius pecunias, si eas apud me occultatas habeam.

Dices, Hoc non solum est non conseruare famam, sed etiam posituè auferre; quod non licet. *Aperire occultum.* Respondeo, Id eo casu non esse posituè auferre; quia non intendo auferre opinionem bonam, quam de ipso habent, sed solum id quod latebat occultum in mente mea, profero per signa in lucem, ad quod ius habeo; eò quod ille reuera hoc crimen fecerit, & ego illius cognitionem sine ipsius iniuria sim assecutus. Sicut enim, si epistola, quædam secreta tua continens, apud me recondita foret, possem eam proferre ad vitanda grauius tormenta; ita etiam si tua secreta in mea cognitione recondita sint, possum ea proferre in lucem, vt aliquod graue incommodum euitem, etiam si inde sequatur, vt alij de te malam opinionem concipiant, & bonam è mentibus suis excludant; ad hoc enim permittuè solum me habeo, dum iure meo vtor. Hinc fit, vt ad vitanda grauius tormenta, possim aperire quoduis secretum alterius, mihi cognitum; modò non sit vel ex confessione Sacramentali acceptum, vel iniuria extortum; (vt quidam excipiunt) vel nisi inde grauissima incommoda timeantur; vt si esset secretum Principis, vel Reipublicæ, vel exercitus; vt rectè docet Sotus lib. 5. de Iust. q. 10. a. 2. & Nauar. c. 18. nu. 54. Ratio est; quia illud secretum est veluti quoddam depositum, apud me occultatum, quod ego non teneor seruare occultum cum tanto meo incommodo, etiam si certum sit, alteri inde damnum obuenturum; si tamen sine causa proderem, esset iniuria, & tenerer ad restitutionem; quia voluntariè esset causa damni.

52 Dico Secundò, Ob eandem causam potes illud aperire, etiam si inde alteri esset periculum mortis: *Si alteri mortis inde sit periculum.* modò illud sine vi & fraude, & extra confessionem acceperis. Ita Sotus & Nauar. supra, & alij. Ratio est; quia non teneor cum tanto meo incommodo seruare famam, aut etiam vitam proximi. Non negamus tamen, quin sæpè laudabilius sit, etià quæuis tormenta perferre; quam secreta, vel etià crimina occulta priuati hominis patefacere: qui tamen patefecit, non peccauit, tenetur tamen postea extra tormenta reuocare confessionem, qua parte cedit in damnum proximi, seruata veritate commodo aliquo sensu, si potest; nisi rursus tormenta, vel aliud graue incommodum metuat.

Sed dubium hic est, Si vi aut fraude extorsisti. Sotus putat tunc te non posse reuelare, etiam si tormentis esses necandus. Nauarrus autem distinguit: Si damnum, inquit, irreparabile alteri imminet ex reuelatione, non potes; si autem reparabile, potes.

Resp.